

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 39 0 Rs 040972 19 Rev
Sarajevo, 08.06.2021. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u vijeću sastavljenom od sudija: dr. sc. Danice Šain, kao predsjednice vijeća, Amre Hadžimustafić i Marijane Omerčaušević, kao članica vijeća, u pravnoj stvari tužiteljice JZU Opća bolnica u Tešnju, zastupana po punomoćnicima, advokatima Zajedničke advokatske kancelarije iz Tešnja, Mustafi Cerovac i Damiru Cerovac, protiv tužene Dž. M. iz S., Ulica ..., zastupane po punomoćniku Inji Pašalić, advokatu iz Sarajeva, radi isplate, zbog povrede ugovorene obaveze, vrijednost spora 326.244,08 KM, odlučujući o revizijama tužiteljice i tužene protiv presude Kantonalnog suda u Zenici broj: 39 0 Rs 040972 18 Rsž od 05.11.2018. godine, u sjednici vijeća održanoj dana 08.06.2021. godine, donio je:

P R E S U D U

Revizija tužiteljice se djelimično usvaja i nižestepene presude preinačavaju u dijelu odluke o vraćanju isplaćenih novčanih davanja za vrijeme trajanja specijalizacije tako da se tužena obavezuje isplatiti tužiteljici ukupan iznos od 147.043,65 KM sa zakonskom zateznom kamatom na iznos od 110.290,18 KM počev od 11.12.2014. godine pa do isplate.

U ostalom dijelu revizija tužiteljice se odbija.

Revizija tužene se djelimično usvaja i nižestepene presude preinačavaju u dijelu odluke o troškovima parničnog postupka tako da svaka stranka podmiruje svoje troškove.

U ostalom dijelu revizija tužene se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Općinskog suda u Tešnju broj: 39 0 Rs 040972 15 Rs od 13.04.2018. godine usvaja se tužbeni zahtjev tužiteljice i nalaže tuženoj da vrati tužiteljici na ime isplaćenih naknada za vrijeme trajanja specijalizacije, kamata, te pretrpljene štete ukupan iznos od 348.589,33 KM od čega: 89.385,77 KM na ime isplaćenih naknada bruto plata za vrijeme specijalizacije; 9.385,51 KM na ime doprinosa na isplaćene naknade plate; 8.160,58 KM na ime naknade toplog obroka; 10.711,00 KM na ime naknade za odvojeni život; 36.753,47 KM na ime ugovorene kamate na pojedinačno isplaćene iznose od uplate pa do 07.02.2014. godine i 194.193,00 KM na ime pretrpljene štete u odvijanju osnovne djelatnosti sa zakonskom zateznom kamatom i to na iznos od 311.835,86 KM počev od 11.12.2014. godine (kao dana dospjeća) pa do isplate (stav I izreke presude). Obavezana je tužena da tuželjici naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 3.255,42 KM (stav II izreke presude).

Odbijen je zahtjev tužene za naknadu troškova postupka u iznosu od 3.969,80 KM kao neosnovan (stav III izreke presude).

Drugostepenom presudom Kantonalnog suda u Zenici broj: 39 0 Rs 040972 18 Rsž od 05.11.2018. godine žalba tužene je djelimično uvažena i prvostepena presuda preinačena tako da se nalaže tuženoj da plati tužiteljici novčani iznos od 110.290,18 KM sa zakonskom zateznom kamatom na taj iznos počev od 11.12.2014. godine pa do isplate i da joj naknadi troškove postupka u iznosu od 1.234,79 KM. Preostali dio tužbenog zahtjeva se odbija. Odbija se zahtjev tuženog za naknadu troškova parničnog postupka. U preostalom dijelu žalba tužene se odbija. Odbija se zahtjev tužitelja za naknadu troškova sastava odgovora na žalbu.

Protiv drugostepene presude u odbijajućem dijelu reviziju sa dopunom je izjavila tužiteljica zbog povrede odredaba parničnog postupka iz člana 209. Zakona o parničnom postupku, koja je učinjena pred drugostepenim sudom, zbog pogrešne primjene materijalnog prava i zbog prekoračenja tužbenog zahtjeva. Predlaže da sud reviziju usvoji, drugostepenu presudu u pobijanom dijelu ukine i predmet vrati drugostepenom sudu na ponovno suđenje. Traži troškove sastava revizije sa obračunatim PDV i taksu na reviziju, ukupno 6.439,81 KM.

Tužena drugostepenu presudu pobija u dosuđujućem dijelu zbog povrede odredaba parničnog postupka učinjene pred drugostepenim sudom i zbog pogrešne primjene materijalnog prava. Predlaže da sud reviziju usvoji, nižestepene presude preinači i tužbeni zahtjev odbije kao neosnovan u cijelosti uz naknadu tuženoj ukupnih troškova parničnog postupka.

Odgovor na reviziju su podnijele obje stranke.

Revizija tužiteljice je djelimično osnovana.

Revizija tužene je djelimično osnovana.

Ispitujući pobijanu presudu u granicama razloga propisanih odredbom člana 241. stav 1. Zakona o parničnom postupku („Službene novine Federacije BiH“ broj: 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15) ovaj sud je odlučio kao u izreci presude iz slijedećih razloga:

Predmet spora je zahtjev za povrat troškova specijalizacije, nakon prestanka ugovora o radu otkazom zaposlenika, prije isteka ugovorenog roka trajanja (u odnosu na vrijeme trajanja specijalizacije, osam godina od dana početka rada).

U postupku pred nižestepenim sudovima je utvrđeno:

Tužiteljica (Bolnica) i tužena (Specijalizant) zaključile su dana 27.01.2010. godine Ugovor o specijalizaciji iz anesteziologije sa reanimatologijom u trajanju specijalističkog staža od 48 mjeseci počev od 08.02.2010. godine. Članom 4. Ugovora Bolnica se obavezala specijalizantu osigurati sva prava koja mu pripadaju iz radnog odnosa po općim aktima bolnice, bez obzira da li se specijalizantski staž obavlja u ili izvan bolnice; specijalizantu za vrijeme trajanja specijalizacije isplaćivati bruto plaću

(ili naknadu plaće) u visini plaće doktora medicine; specijalizantu isplaćivati naknadu za odvojeni život u skladu sa Pravilnikom o radu bolnice za vrijeme provedeno u zdravstvenim ustanovama van mjesta matične ustanove; snositi i druge troškove koji su uvjetovani svladavanjem programa specijalizantskog staža, a koji troškovi uključuju: troškove specijalističke edukacije, trošak glavnog mentora, prevozne troškove odlaska na i povratka sa specijalizacije (cijena karte javnog prevoza), trošak polaganja specijalističkog ispita i slične neophodne troškove. Pored ostalog, članom 5. zaključenog Ugovora specijalizant se obavezao da obavi specijalizantski staž iz anesteziologije sa reanimatologijom u svemu prema Pravilniku o specijalizaciji zdravstvenih radnika i zdravstvenih suradnika, pravilima ustanove u koju se specijalizant uključuje i programu utvrđenom u rješenju Federalnog ministarstva zdravstva od 27.01.2010. godine..., da se po isteku specijalizantskog staža javi u bolnicu radi izvršavanja radnih obaveza i uz rad nastavi pripremanje za polaganje specijalističkog ispita..., da nakon položenog specijalističkog ispita radi u bolnici, tj. ostane u radnom odnosu najmanje dvostruko vrijeme od vremena ukupnog trajanja specijalizacije (8 godina). Ukoliko Specijalizant poslije završene specijalizacije tj. poslije položenog specijalističkog ispita ne ostane da radi u bolnici u vremenu navedenom u članu 5. stav 1. tačka 6. Ugovora (8 godina), prema članu 9. Ugovora, iz otkaza ugovora o radu voljom specijalizanta, otkaza ugovora o radu zbog težih povreda radnih obaveza od strane specijalizanta, specijalizant se obavezuje vratiti bolnici sva novčana davanja isplaćena specijalizantu za vrijeme trajanja specijalizacije za zakonskom zateznom kamatom od dana nastale svake pojedinačne isplate te platiti na ime pretrpljene štete u odvijanju osnovne djelatnosti bolnice iznos u visini prosječne mjesečne plaće liječnika specijaliste u bolnici, za svaki mjesec neodrađenog roka (8 godina) propisanog članom 5. stav 1. tačka 6. Ugovora. Specijalistički ispit tužena je položila 26.03.2014. godine. Ugovor o radu na neodređeno vrijeme parnične stranke, tužiteljica kao poslodavac i tužena, specijalista anesteziologije sa traumatologijom kao zaposlenik su zaključile 01.04.2014. godine (broj 1900/14), od kog dana je zaposlenik otpočeo sa radom. Članom 4. Ugovora o radu zaposlenik se obavezuje da će poslove i radne zadatke iz člana 3. ovog Ugovora kod poslodavca obavljati najmanje dvostruko vrijeme od vremena trajanja specijalizacije (tj. 8 godina od dana početka rada iz člana 2. ovog Ugovora) u skladu sa odredbama Ugovora o specijalizaciji broj 1292/10, pozitivnim zakonskim propisima, potrebama i aktima poslodavca. Članom 20. Ugovora o radu ugovoreno je da obostranim potpisivanjem ovog Ugovora o radu, sporazumno prestaje da važi dosadašnji Ugovor o radu broj 5708/09 zaključen 16.10.2009. godine. Podneskom od 22.09.2014. godine tužena dostavlja zahtjev za sporazumni prekid radnog odnosa, a ukoliko se ne može postići dogovor o sporazumnom prekidu radnog odnosa, daje otkaz vlastitom voljom. Rješenjem od 01.10.2014. godine direktor Bolnice, poslodavca, odbija zahtjev zaposlenika, tužene za sporazumni prestanak Ugovora o radu broj 1900/14 i donosi rješenje o prestanku Ugovora o radu broj 1900/14 otkazom zaposlenika. Tačkom 3. izreke navedenog rješenja obavezana je tužena da tužiteljici u skladu sa ugovorom isplati ugovoreni odštetni iznos od 326.244,08 KM, a koji se odnosi, prema podacima u obrazloženju rješenja, na sva novčana davanja isplaćena imenovanoj za vrijeme trajanja specijalizacije, za period od 08.02.2010. godine do 07.02.2014. godine-112.619,34 KM sa zakonskom zateznom kamatom od dana nastale svake pojedinačne isplate -25.023,44 KM; na pretrpljenu štetu u odvijanju osnovne djelatnosti Opće bolnice Tešanj iznos u visini prosječne mjesečne plaće liječnika specijaliste za svaki mjesec neodrađenog roka (8 godina) za period od

01.10.2014. godine do 31.03.2022. godine – 188.601,30 KM. Žalba tužene na Rješenje o prestanku ugovora o radu otkazom zaposlenika, odbijena je kao neosnovana. Na radu u Bolnici po zaključenom ugovoru o radu, nakon specijalizacije, pa do prestanka radnog odnosa otkazom zaposlenika, tužena je provela šest mjeseci. Vještačenjem po vještaku finansijske struke utvrđeno je da je tužiteljica tuženoj u periodu od 08.02.2010. godine do 07.02.2014. godine, za vrijeme specijalizacije isplatila ukupan iznos od 117.642,86 KM na ime plaća, doprinosa, naknade na ime toplog obroka i odvojenog života u pojedinačnim iznosima, kako je tužiteljica postavila tužbeni zahtjev. Vještak je obračunao zakonsku zateznu kamatu na isplaćene iznose ukupno 36.753,47 KM i iznos bruto plaća ljekara specijaliste za period od 90 mjeseci u iznosu od 194.193,00 KM.

Nižestepeni sudovi u iznesenoj činjeničnoj i pravnoj situaciji ocjenjuju kako je prestankom ugovora o radu otkazom zaposlenika nastala obaveza tužene iz Ugovora o specijalizaciji na vraćanje sredstava uloženi u specijalizaciju tužene. Nižestepeni sudovi ocjenjuju da Ugovor o specijalizaciji nema elemente koji bi ga činili ništavim u smislu odredbe člana 103. Zakona o obligacionim odnosima, da se ne radi o zelenaškom ugovoru iz člana 141. Zakona o obligacionim odnosima, tužena nije pružila dokaze na te okolnosti, niti je u rokovima propisanim odredbom člana 117. Zakona o obligacionim odnosima tražila poništenje ugovora iz razloga rušljivosti, pa joj je to pravo prestalo. Obaveza tužene na vraćanje bolnici novčanih davanja isplaćenih za vrijeme trajanja specijalizacije prema odredbi člana 4. Ugovora o specijalizaciji proizilazi iz Ugovora o radu kojeg su stranke zaključile 01.04.2014. godine, a nakon završene specijalizacije tužene. Odredbom člana 9. Ugovora o specijalizaciji predviđena je obaveza vraćanja troškova specijalizacije, naknada štete i plaćanje zakonskih zateznih kamata ukoliko tužena ne ostane na radu kod tužiteljice nakon završene specijalizacije. Članom 18. Ugovora o radu određeno je da će se na sve što nije regulisano ovim ugovorom primjenjivati Ugovora o specijalizaciji broj 1292/10.

U konkretnom slučaju tužena kod tužiteljice nije obavljala poslove i radne zadatke iz člana 3. Ugovora o radu najmanje dvostruko vrijeme od vremena trajanja specijalizacije (tj. 8 godina od dana početka rada iz člana 2. ovog ugovora) u skladu sa Ugovorom o specijalizaciji. Kako je tužena šest mjeseci nakon završene specijalizacije otkazala ugovor o radu sa tužiteljicom, ostvarene su zakonske pretpostavke dejstva raskida. Tužbeni zahtjev tužiteljica temelji na pravu zahtijevati vraćanje datog, kao dejstvo raskida ugovora po odredbi člana 132. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima, kao i na pravo na naknadu eventualne štete (stav 1. člana 132.) kojim je propisano da su raskidom ugovora obje strane oslobođene svojih obaveza, a sve u skladu sa ugovorenim pravima i obavezama iz Ugovora o specijalizaciji.

Odlučujući o osnovanosti tužbenog zahtjeva nižestepeni sudovi su prihvatili tužbeni zahtjev za povrat isplaćenih naknada za vrijeme trajanja specijalizacije i to prvostepeni sud u iznosu od 117.642,86 KM sa obračunatim zakonskim zateznim kamatama od 36.753,47 KM, ukupno 154.396,33 KM, a drugostepeni sud djelimičnim uvažavanjem žalbe tužene dosuđuje iznos od 110.290,18 KM (odbija naknadu za rad od šest mjeseci nakon specijalizacije i obračunatu zakonsku zateznu kamatu).

Prvostepeni sud pozivom na stav 1. i 3. člana 132. Zakona o obligacionim odnosima prihvata tužbeni zahtjev u odnosu na naknadu štete i obračunatu kamatu na isplaćene

pojedinačne iznose od dana kada je tužena isplatu primila, dok je drugostepeni sud odlučujući o žalbi u tom dijelu preinačio prvostepenu presudu i odbio tužbeni zahtjev u odnosu na naknadu štete i obračunate kamate.

Revizijom tužene je osporeno pravno shvatanje na kojem se temelji obrazloženje pobijane presude. Pogrešnu primjenu materijalnog prava tužena vidi u tome što smatra da iznos isplaćene plaće ne može ulaziti u trošak specijalizacije.

Prema pravnom shvatanju ovog suda ljekar specijalist, koji je raskinuo ugovor o radu prije isteka roka iz Ugovora o specijalizaciji, obavezan je vratiti isplaćene mu bruto plaće (kao dio troškova specijalizacije) zdravstvenoj ustanovi s kojom je sklopio Ugovor o specijalizaciji kada je Ugovorom o specijalizaciji tako ugovoreno, neovisno o tome gdje je obavljao specijalizaciju.

Iz navedenog pravnog shvatanja proizilazi da je ljekar specijalist dužan vratiti isplaćene bruto plaće i to neovisno gdje je obavljao specijalizaciju. Iz istog proizilazi da nije odlučno je li tužena za vrijeme specijalizacije primala plaću radeći za tužiteljicu, kako tvrdi ili je radila u drugoj ustanovi pri čemu je primala naknadu plaće.

Slijedom navedenog, s obzirom da je tužiteljica ispunila svoju ugovornu obavezu prema tuženoj, tužena je dužna ispuniti svoje obaveze koje je prema tužiteljici preuzela Ugovorom o specijalizaciji. Otkazivanjem Ugovora o radu prije nego je tužena provela na radu kod tužiteljice najmanje dvostruko vrijeme od vremena ukupnog trajanja specijalizacije, po završetku specijalizacije, za tuženu je nastala obaveza koju je preuzela odredbama člana 9. Ugovora o specijalizaciji. Tužiteljica kao povjerilac u ovom odnosu ovlaštena je zahtijevati od tužene kao dužnika isplaćene iznose.

Drugostepeni sud je pravilno usvajanjem žalbe tužene preinačio prvostepenu presudu i odbio potraživani iznos naknade štete od 194.193,00 KM nastale u odvijanju osnovne djelatnosti u iznosu prosječne mjesečne plaće liječnika specijaliste za svaki mjesec u vremenu od osam godina. Iako je i naknada štete ugovorena, a propisana je i odredbom u stavu 1. člana 132. Zakona o obligacionim odnosima (imajući u vidu da je do raskida ugovora došlo voljom tužene), tužiteljica tokom postupka nije dokazala činjenice na kojima zasniva svoj zahtjev za naknadu štete u potraživanom iznosu u skladu sa odredbom člana 123. Zakona o obligacionim odnosima, pa je drugostepeni sud o tom zahtjevu odlučio primjenom pravila o teretu dokazivanja iz člana 126. ZPP.

Drugostepeni sud je neosnovano odbio tužbeni zahtjev koji se odnosi na obračunatu zateznu kamatu. Nema mjesta primjeni odredbi člana 279. stav 1. i čl. 400. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, pa je neprihvatljiv pravni zaključak drugostepenog suda da se radi o dosuđenim kamatama na kamatu. Prema odredbi člana 132. stav 5. Zakona o obligacionim odnosima, koja propisuje da strana koja vraća novac je dužna platiti zateznu kamatu od dana kada je isplatu primila, vještačenjem je obračunata kamata na isplaćene naknade, pojedinačne iznose specijalizacije počev od dana kada je tužena isplatu primila pa do 07.02.2014. godine do kada je tužiteljica vršila isplatu. Tužiteljici pripada obračunata zatezna kamata do 07.02.2014. godine u iznosu od 36.753,47 KM. Na dosuđene primljene iznose troškova specijalizacije u periodu od prijema isplate svakog pojedinačnog iznosa pa do prestanka plaćanja, tužiteljici nije

dosuđena zakonska zatezna kamata na pojedinačne iznose, nego je dosuđena kao obračunati iznos uz glavni zahtjev. Tužiteljica ne bi mogla tražiti procesnu zateznu kamatu na iznos neisplaćene dospjele zatezne kamate dok ne prestane glavno novčano potraživanje iz koga proizilazi, kao što nije ni tražila. U okviru postavljenog tužbenog zahtjeva i dosuđenog iznosa povrata troškova specijalizacije od 110.290,18 KM zakonska zatezna kamata je dosuđena od 11.12.2014. godine (mjesec dana nakon što je postalo konačno rješenje o prestanku ugovora o radu otkazom zaposlenika). Zakonska zatezna kamata nije dosuđena na obračunatu zateznu kamatu do 07.02.2014. godine. Zbog navedenog žalba tužiteljice je usvojena u odnosu na obračunatu zateznu kamatu, koji iznos je dosuđen tužiteljici.

Osnovano tužena osporava odluku o troškovima parničnog postupka.

U predmetnom sporu kada tužiteljica nije uspjela u cijelosti sa tužbenim zahtjevom, nisu joj mogli biti dosuđeni ukupno traženi troškovi parničnog postupka. Kako je tužiteljica djelimično uspjela u parnici (58%) prema odredbi člana 386. stav 2. ZPP se može, s obzirom na postignuti uspjeh, odrediti da svaka stranka podmiruje svoje troškove ili da jedna stranka nadoknadi drugoj razmjern dio troškova. Ukupni troškovi tužiteljice, prema troškovniku u prvostepenom postupku su 3.255,42 KM, plus troškovi za sastav revizije 1.546,15 KM i iznose 4.801,57 KM. (tužiteljici nisu dosuđeni troškovi sudske takse, jer nije dokazala da je taksu uplatila) Ukupni troškovi tužene u prvostepenom postupku 3.969,80 KM, plus troškovi sastava žalbe 1.246,05 KM i troškovi sastava revizije 1.591,79 KM iznose 6.807,64 KM. Troškovi su obračunati prema Tarifi o nagradama i naknadi troškova za rad advokata i prema Zakonu o advokaturi u Federaciji BiH.

Imajući u vidu postignuti uspjeh u sporu od 58% tužitelju bi pripadao iznos troškova od 2.784,91 KM. Uspjeh tužene odgovara procentu u kome tužiteljica nije uspjela, a to je 42%, pa bi tuženoj pripadali troškovi postupka u iznosu od 2.859,20 KM. Prebijanjem navedenih iznosa dobije se razlika od 74,00 KM, što je neznatan iznos u korist tužene, zbog čega je ovaj sud odlučio da svaka stranka podmiruje svoje troškove postupka. Prilikom obračuna troškova postupka sud nije uzeo u obzir troškove sastava odgovora na reviziju suprotne strane, jer ti troškovi po ocjeni ovog suda nisu bili potrebni radi vođenja ove parnice (član 387. stav 1. ZPP).

Iz navedenih razloga, ovaj sud je primjenom odredbe člana 250. stav 1. ZPP, djelimičnim usvajanjem revizija tužiteljice i tužene odlučio kao u izreci ove presude.

Predsjednica vijeća
dr. sc. Danica Šain